

BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARIDA TARJIMONLIK ETIKASI VA MAS'ULIYATINI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI

Aytmova Mexriban Arislanbek qizi

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti

tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14333952>

ARTICLE INFO

Received: 29 th November 2024

Accepted: 1st December 2024

Published: 8 th December 2024

KEYWORDS

tarjimonlik etikasi, mas'uliyat, halollik, haqqoniylik, madaniyatlararo kommunikatsiya, axloqiy tamoyillar.

ABSTRACT

Mazkur maqolada bo'lajak Ingliz tili o'qituvchilarda tarjimonlik etikasi va mas'uliyatini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Tarjima jarayonida axloqiy me'yorlarga rioya qilish va mas'uliyatni anglash o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Maqolada tarjimonlik jarayonida halollik, haqqoniylik, konfidensiallik kabi tamoyillar, shuningdek, madaniyatlararo kommunikatsiya jarayonida etik muammolarni hal qilish yondashuvlari tahlil qilingan. Etik tamoyillarni shakllantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar va trening dasturlari taklif etilgan.

KIRISH

Tarjima nafaqat lingvistik bilim, balki axloqiy tamoyillarni ham talab qiladigan murakkab jarayondir. Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tarjimonlik kompetensiyasini shakllantirishda ularning etik tamoyillarga rioya qilish qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Tarjima jarayonida qilinadigan xatolar nafaqat ma'no buzilishiga, balki madaniyatlararo muloqotda tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun bo'lajak o'qituvchilarni nafaqat tarjima ko'nikmalari, balki mas'uliyatli yondashuv va axloqiy qadriyatlar asosida o'qitish zarur.

Tarjimonlik etikasi va uning ahamiyati:

Tarjimonlik etikasi bu tarjimonning o'z ishida axloqiy tamoyillarga rioya qilish majburiyatidir. U quyidagi tamoyillarni o'z ichiga oladi:

Halollik va haqqoniylik

- Asl matn mazmunini saqlab qolish, uni buzmaslik yoki o'zgartirmaslik.
- Sub'yektiv fikr yoki shaxsiy qarashlarni tarjimaga qo'shmaslik.

Konfidensiallik

- Maxfiy hujjatlar va shaxsiy ma'lumotlarni oshkor qilmaslik.

- Har qanday ma'lumotni sir saqlash qoidalariga rioya qilish.

Madaniy sezgirlik

- Har bir madaniyatga hurmat bilan yondashish.
- Madaniyatlararo farqlarni hisobga olgan holda tarjima qilish.

Mas'uliyatni anglash

- Tarjima ishining sifati uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish.
- Yaxshi tayyorgarlik va puxta bilim asosida ish olib borish.

Tarjimonlik etikasi va mas'uliyatini shakllantirish usullari:

Nazariy bilimlar berish

Tarjimonlik etikasi bo'yicha nazariy bilimlarni maxsus kurslar orqali o'qitish muhimdir. Bu darslar orqali talabalar tarjima jarayonidagi asosiy etik muammolar va ularning yechimlari haqida bilimga ega bo'ladilar.

Amaliy mashg'ulotlar va case-study usuli

Real tarjima vaziyatlarini tahlil qilish va ulardagi axloqiy muammolarni muhokama qilish orqali talabalar amaliy tajribaga ega bo'ladilar. Masalan

- Konfidensial hujjatlarni tarjima qilishda axloqiy tamoyillarga rioya qilish.
- Madaniy noaniqliklarni hal qilish usullari.

Simulyatsion treninglar

Talabalarni real hayotdagi vaziyatlarga yaqin sharoitlarda sinovdan o'tkazish. Bu treninglar davomida ular o'z mas'uliyatlarini tushunib, etik qarorlar qabul qilishni o'rganadilar.

Refleksiya va o'zini tahlil qilish

Tarjima jarayonida qilingan xatolarni tahlil qilish va ulardan xulosa chiqarish orqali talabalar o'z malakalarini oshiradilar. Masalan, noto'g'ri tarjima qilingan matnni o'rganish va uni to'g'rilash bo'yicha mashqlar.

Madaniyatlararo treninglar

Turli millat va madaniyat vakillari bilan muloqot qilish orqali talabalar madaniy sezgirlikni rivojlantiradilar. Bu treninglar madaniyatlararo kommunikatsiyada yuzaga keladigan axloqiy muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Etik tamoyillarni buzish oqibatlari:

Etik tamoyillarga rioya qilmaslik tarjima jarayonida quyidagi oqibatlarga olib kelishi mumkin:

- Matn mazmunining buzilishi va noto'g'ri ma'lumotlar yetkazilishi.
- Ishonchning yo'qolishi va professional obro'ga putur yetishi.
- Madaniyatlararo muloqotda tushunmovchiliklarning yuzaga kelishi.

Xulosa

Bo'lajak o'qituvchilarda tarjimonlik etikasi va mas'uliyatini shakllantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Etik tamoyillarga rioya qilish, mas'uliyatni anglash va madaniy sezgirlikni rivojlantirish orqali o'qituvchilar nafaqat professional tarjimon, balki mas'uliyatli pedagog bo'lib yetishadilar. Shu sababli, bu yo'nalishda maxsus dasturlar va treninglar ishlab chiqish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pym, A. *Exploring Translation Theories*. Routledge, 2010.
2. Baker, M. *Translation and Conflict: A Narrative Account*. Routledge, 2006.
3. Google Scholar
scholar.google.com (<https://scholar.google.com/>)
4. ResearchGate
www.researchgate.net (<https://www.researchgate.net/>)
5. Academia.edu
www.academia.edu (<https://www.academia.edu/>)
6. ERIC (Education Resources Information Center)
eric.ed.gov (<https://eric.ed.gov/>)
7. JSTOR
www.jstor.org (<https://www.jstor.org/>)
8. SpringerLink
link.springer.com (<https://link.springer.com/>)
9. Elsevier (ScienceDirect)
www.sciencedirect.com (<https://www.sciencedirect.com/>)